

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē bālakāṇḍē

॥ śrī saṅkṣēparāmāyaṇam ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ śrī saṅkṣēparāmāyaṇam ॥

tapahsvādhyāyaniratam tapasvī vāgvidāṃ varam |
nāradam paripapraccha vālmīkirmunipuṅgavam ॥ 1 ॥

kō nvasmin sāmprataṃ lōkē guṇavān kaśca vīryavān |
dharmajñāśca kṛtajñāśca satyavākyō dṛḍhavrataḥ ॥ 2 ॥

cāritrēṇa ca kō yuktaḥ sarvabhūtēṣu kō hitaḥ |
vidvān kaḥ kaḥ samarthaśca kaścaikapriyadarśanaḥ ॥ 3 ॥

ātmavān kō jitakrōdhō dyutimān kō'nasūyakaḥ |
kasya bibhyati dēvāśca jātarōṣasya saṃyugē ॥ 4 ॥

ētadicchāmyaham śrōtuṃ paraṃ kautūhalaṃ hi mē |
maharṣē tvaṃ samarthō'si jñātumēvaṃvidham naram ॥ 5 ॥

śrutvā caitattrilōkajñō vālmīkērnāradō vacaḥ |
śrūyatāmiti cāmantrya prahrṣṭō vākyamabravīt ॥ 6 ॥

bahavō durlabhāścaiva yē tvayā kīrtitā guṇāḥ |
munē vakṣyāmyaham buddhvā tairyuktaḥ śrūyatām naraḥ ॥ 7 ॥

ikṣvākuvaṃśaprabhavō rāmō nāma janaiḥ śrutaḥ |
niyatātmā mahāvīryō dyutimān dhṛtimān vaśī ॥ 8 ॥

buddhimān nītimān vāgmī śrīmāñchatrunibarhaṇaḥ |
vipulāṃsō mahābāhuḥ kambugrīvō mahāhanuḥ ॥ 9 ॥

*mahōraskō mahēśvāsō gūḍhajatrurarindamaḥ |
ājānubāhuḥ suśirāḥ sulalāṭaḥ suvikramaḥ || 10 ||*

*samaḥ samavibhaktāṅgaḥ snigdhavarṇaḥ pratāpavān |
pīnavakṣā viśālākṣō lakṣmīvāñchubhalakṣaṇaḥ || 11 ||*

*dharmajñāḥ satyasandhaśca prajānāṃ ca hitē rataḥ |
yaśasvī jñānasampannaḥ śucirvaśyaḥ samādhimān || 12 ||*

*prajāpatisamaḥ śrīmān dhātā ripuniśūdanaḥ |
rakṣitā jīvalōkasya dharmasya parirakṣitā || 13 ||*

*rakṣitā svasya dharmasya svajanasya ca rakṣitā |
vēdavēdāṅgatattvajñō dhanurvēdē ca niṣṭhitaḥ || 14 ||*

*sarvaśāstrārthatattvajñāḥ smṛtimān pratibhānavān |
sarvalōkapriyaḥ sādhuradīnātmā vicakṣaṇaḥ || 15 ||*

*sarvadābhigataḥ sadbhiḥ samudra iva sindhubhiḥ |
āryaḥ sarvasamaścaiva sadaiva priyadarśanaḥ || 16 ||*

*sa ca sarvaguṇōpētaḥ kausalyānandavardhanaḥ |
samudra iva gāmbhīryē dhairyēṇa himavāniva || 17 ||*

*viṣṇunā sadṛśō vīryē sōmavatpriyadarśanaḥ |
kālāgnisadrśaḥ krōdhē kṣamayā pṛthivīsamaḥ || 18 ||*

*dhanadēna samastyāgē satyē dharmā ivāparaḥ |
tamēvaṃ guṇasampannaṃ rāmaṃ satyaparākramam || 19 ||*

*jyēṣṭhaṃ śrēṣṭhaguṇairyuktaṃ priyaṃ daśarathaḥ sutam |
prakṛtīnāṃ hitairyuktaṃ prakṛtipriyakāmyayā || 20 ||*

yauvarājyēna saṃyōktumaicchat prītyā mahīpatiḥ |
tasyābhiṣēkasambhārān dr̥ṣṭvā bhāryātha kaikayī || 21 ||

pūrvam dattavarā dēvī varamēnamayācata |
vivāsanam ca rāmasya bharatasyābhiṣēcanam || 22 ||

sa satyavacanād rājā dharmapāsēna saṃyataḥ |
vivāsayāmāsa sutam rāmam daśarathaḥ priyam || 23 ||

sa jagāma vanam vīraḥ pratijñāmanupālayan |
piturvacananirdēsāt kaikēyyāḥ priyakāraṇāt || 24 ||

tam vrajantam priyō bhrātā lakṣmaṇō'nujagāma ha |
snēhād vinayasampannaḥ sumitrānandavardhanaḥ || 25 ||

bhrātaram dayitō bhrātuḥ saubhrātramanudarśayan |
rāmasya dayitā bhāryā nityam prāṇasamā hitā || 26 ||

janakasya kulē jātā dēvamāyēva nirmītā |
sarvalakṣaṇasampannā nārīṇāmuttamā vadhūḥ || 27 ||

sītāpyanugatā rāmam śāsinaṃ rōhiṇī yathā |
paurairanugatō dūram pitrā daśarathēna ca || 28 ||

śṛṅgavērapurē sūtam gaṅgākūlē vyasarjayat |
guhamāsādya dharmātmā niṣādādhipatiṃ priyam || 29 ||

guhēna sahitō rāmō lakṣmaṇēna ca sītayā |
tē vanēna vanam gatvā nadīstīrtvā bahūdakāḥ || 30 ||

citrakūṭamanuprāpya bharadvājasya śāsanāt |
ramyamāvasatham kṛtvā ramamāṇā vanē trayāḥ || 31 ||

dēvagandharvasaṅkāśāstatra tē nyavasan sukham |
citrakūṭaṃ gatē rāmē putraśōkāturastadā || 32 ||

rājā daśarathaḥ svargaṃ jagāma vilapan sutam |
gatē tu tasmin bharatō vasiṣṭhapramukhairdvijaiḥ || 33 ||

niyuḡyamānō rājyāya naicchad rājyaṃ mahābalaḥ |
sa jagāma vanaṃ vīrō rāmapādaprasādakaḥ || 34 ||

gatvā tu sa mahātmānaṃ rāmaṃ satyaparākramam |
ayācad bhrātaraṃ rāmamāryabhāvapuraskṛtaḥ || 35 ||

tvamēva rājā dharmajña iti rāmaṃ vacō'bravīt |
rāmō'pi paramōdāraḥ sumukhaḥ sumahāyaśāḥ || 36 ||

na caicchat piturādēśād rājyaṃ rāmō mahābalaḥ |
pādukē cāsya rājyāya nyāsaṃ dattvā punaḥ punaḥ || 37 ||

nivartayāmāsa tatō bhārataṃ bhārātāgrajaḥ |
sa kāmamanavāpyaiva rāmapādāvupasṛśan || 38 ||

nandiḡrāmē'karōd rājyaṃ rāmāgamanakāṅkṣayā |
gatē tu bhāratē śrīmān satyasandhō jitēndriyaḥ || 39 ||

rāmastu punarālakṣya nāgarasya janasya ca |
tatrāgamanamēkāgrō daṇḍakān pravivēśa ha || 40 ||

praviśya tu mahāraṇyaṃ rāmō rājīvalōcanaḥ |
virādhaṃ rākṣasaṃ hatvā śarabhaṅgaṃ dadarśa ha || 41 ||

sutikṣṇaṃ cāpyagastyam ca agastyabhrātaraṃ tathā |
agastyavacanāccaiva jagrāhaindraṃ śarāsanam || 42 ||

khadgaṃ ca paramaprītastūṇī cākṣayasāyakau |
vasatastasya rāmasya vanē vanacaraiḥ saha || 43 ||

ṛṣayō'bhyāgaman sarvē vadhāyāsurarakṣasām |
sa tēṣāṃ pratiśuśrāva rākṣasānām tadā vanē || 44 ||

pratijñātaśca rāmēṇa vadhaḥ saṃyati rakṣasām |
ṛṣiṇāmagnikalpānām daṇḍakāraṇyavāsinām || 45 ||

tēna tatraiva vasatā janasthānanivāsinī |
virūpitā śūrpaṇakhā rākṣasī kāmarūpiṇī || 46 ||

tataḥ śūrpaṇakhāvākyādudyuktān sarvarākṣasān |
kharaṃ trīśiraṣaṃ caiva dūṣaṇaṃ caiva rākṣasam || 47 ||

nijaghāna raṇē rāmastēṣāṃ caiva padānugān |
vanē tasmin nivasatā janasthānanivāsinām || 48 ||

rakṣasāṃ nihatānyāsan sahasrāṇi caturdaśa |
tatō jñātivadhaṃ śrutvā rāvaṇaḥ krōdhamūrcchitaḥ || 49 ||

sahāyaṃ varayāmāsa mārīcaṃ nāma rākṣasam |
vāryamāṇaḥ subahuśō mārīcēna sa rāvaṇaḥ || 50 ||

na virōdhō balavatā kṣamō rāvaṇa tēna tē |
anādṛtya tu tadvākyaṃ rāvaṇaḥ kālacōditaḥ || 51 ||

jagāma sahamārīcastasyāśramapadaṃ tadā |
tēna māyāvinā dūramapavāhya nṛpātmajau || 52 ||

jahāra bhāryāṃ rāmasya gṛdhraṃ hatvā jaṭāyuṣam |
gṛdhraṃ ca nihataṃ dṛṣṭvā hṛtāṃ śrutvā ca maithilīm || 53 ||

rāghavaḥ śōkasantaptō vilalāpākulēndriyaḥ |
tatastēnaiva śōkēna gr̥dhraṃ dagdhvā jaṭāyuṣam || 54 ||

mārgamāṇō vanē sītāṃ rākṣasaṃ sandadarśa ha |
kabandhaṃ nāma rūpēṇa vikṛtaṃ ghōradarśanam || 55 ||

taṃ nihatya mahābāhurdadāha svargataśca saḥ |
sa cāsyā kathayāmāsa śabarīṃ dharmacāriṇīm || 56 ||

śramaṇāṃ dharmanipuṇāmabhigacchēti rāghava |
sō'bhyagacchanmahātējāḥ śabarīṃ śatrusūdanaḥ || 57 ||

śabaryā pūjitaḥ samyag rāmō daśarathātmajaḥ |
pampātīrē hanumatā saṅgatō vānarēṇa ha || 58 ||

hanumadvacanāccaiva sugrīvēṇa samāgataḥ |
sugrīvāya ca tatsarvaṃ śaṃsadrāmō mahābalaḥ || 59 ||

āditastad yathāvṛttaṃ sītāyāśca viśēṣataḥ |
sugrīvaścāpi tatsarvaṃ śrutvā rāmasya vānaraḥ || 60 ||

cakāra sakhyaṃ rāmēṇa prītaścaivāgnisākṣikam |
tatō vānararājēna vairānukathanaṃ prati || 61 ||

rāmāyāvēditaṃ sarvaṃ praṇayād duḥkhitēna ca |
pratijñātaṃ ca rāmēṇa tadā vālivadhaṃ prati || 62 ||

vāliṇaśca balaṃ tatra kathayāmāsa vānaraḥ |
sugrīvaḥ śaṅkitaścāsinnityaṃ vīryēṇa rāghavē || 63 ||

rāghavapratyayārthaṃ tu dundubhēḥ kāyamuttamam |
darśayāmāsa sugrīvō mahāparvatasannibham || 64 ||

utsmayitvā mahābāhuḥ prēkṣya cāsthi mahābalaḥ |
pādāṅguṣṭhēna cikṣēpa sampūrṇam daśayōjanam || 65 ||

bibhēda ca punastālān saptaikēna mahēṣuṇā |
giriṃ rasātalaṃ caiva janayan pratyayaṃ tadā || 66 ||

tataḥ prītamanāstēna viśvastaḥ sa mahākapiḥ |
kiṣkindhāṃ rāmasahitō jagāma ca guhāṃ tadā || 67 ||

tatō'garjaddharivaraḥ sugrīvō hēmapīṅgalaḥ |
tēna nādēna mahatā nirjagāma harīśvaraḥ || 68 ||

anumānya tadā tārāṃ sugrīvēṇa samāgataḥ |
nijaghāna ca tatrainaṃ śarēṇaikēna rāghavaḥ || 69 ||

tataḥ sugrīvavacanāddhatvā vālinamāhavē |
sugrīvamēva tadrājyē rāghavaḥ pratyapādayat || 70 ||

sa ca sarvān samānīya vānarān vānararṣabhaḥ |
diśaḥ prasthāpayāmāsa didṛkṣurjanakātmajām || 71 ||

tatō gṛdhrasya vacanāt sampātērhanumān balī |
śatayōjanavistīrṇam puḍuvē lavaṇārṇavam || 72 ||

tatra laṅkāṃ samāsādya puriṃ rāvaṇapālītām |
dadarśa sītāṃ dhyāyantīmaśōkavanikāṃ gatām || 73 ||

nivēdayitvābhijñānaṃ pravṛttiṃ vinivēdya ca |
samāśvāsya ca vaidēhīṃ mardayāmāsa tōraṇam || 74 ||

pañca sēnāgragān hatvā sapta mantrisutānapi |
śūramakṣaṃ ca niṣpiśya grahaṇaṃ samupāgamat || 75 ||

astrēṇōnmuktamātmānaṃ jñātvā paitāmahād varāt |
marṣayan rākṣasān vīrō yantriṇastān yadr̥cchayā || 76 ||

tatō dagdhvā purīṃ laṅkāmr̥tē sītāṃ ca maithilīm |
rāmāya priyamākhyātum punarāyānmahākapiḥ || 77 ||

sō'bhigamyā mahātmānaṃ kṛtvā rāmaṃ pradakṣiṇam |
nyavēdayadamēyātmā dṛṣṭā sītēti tattvataḥ || 78 ||

tataḥ sugrīvasahitō gatvā tīraṃ mahōdadhēḥ |
samudraṃ kṣōbhayāmāsa śarairādityasannibhaiḥ || 79 ||

darśayāmāsa cātmānaṃ samudraḥ saritām patīḥ |
samudravacanāccaiva nalaṃ sētumakārayat || 80 ||

tēna gatvā purīṃ laṅkāṃ hatvā rāvaṇamāhavē |
rāmaḥ sītāmanuprāpya parāṃ vrīḍāmupāgamat || 81 ||

tāmuvāca tatō rāmaḥ paruṣaṃ janasaṃsadi |
amṛṣyamāṇā sā sītā vivēśa jvalanaṃ satī || 82 ||

tatō'gnivacanāt sītāṃ jñātvā vigatakalmaṣām |
karmaṇā tēna mahatā trailōkyam sacarācaram || 83 ||

sadēvarṣigaṇaṃ tuṣṭaṃ rāghavasya mahātmanaḥ |
babhau rāmaḥ samprahr̥ṣṭaḥ pūjitaḥ sarvadaivataiḥ || 84 ||

abhiṣicya ca laṅkāyāṃ rākṣasēndraṃ vibhīṣaṇam |
kṛtakṛtyastadā rāmō vijvaraḥ pramumōda ha || 85 ||

dēvatābhyō varam prāpya samutthāpya ca vānarān |
ayōdhyāṃ prasthitō rāmaḥ puṣpakēṇa suhr̥dvṛtaḥ || 86 ||

bharadvājāsramam gatvā rāmaḥ satyaparākramaḥ |
bharatasyāntikē rāmō hanūmantaḥ vyasarjayat || 87 ||

punarākhyāyikāḥ jalpan sugrīvasahitastadā |
puṣpakaḥ tat samāruhya nandigrāmaḥ yayau tadā || 88 ||

nandigrāmē jaṭam hitvā bhrātr̥bhiḥ sahitō'naghaḥ |
rāmaḥ sītāmanuprāpya rājyaḥ punaravāptavān || 89 ||

prahr̥ṣṭōmuditō lōkastuṣṭaḥ puṣṭaḥ sudhārmikaḥ |
nirāmayō hyarōgaśca durbhikṣabhayavarjitaḥ || 90 ||

na putramaraṇam kiñcid drakṣyanti puruṣāḥ kvacit |
nāryaścāvidhavā nityam bhaviṣyanti pativrataḥ || 91 ||

na cāgnijaḥ bhayaḥ kiñcinnāpsu majjanti jantavaḥ |
na vātajaḥ bhayaḥ kiñcinnāpi jvarakṛtaḥ tathā || 92 ||

na cāpi kṣudbhayaḥ tatra na taskarabhayaḥ tathā |
nagarāṇi ca rāṣṭrāṇi dhanadhānyayutāni ca || 93 ||

nityam pramuditāḥ sarvē yathā kṛtayugē tathā |
aśvamēdhaśatairiṣṭvā tathā bahusuvarṇakaiḥ || 94 ||

gavāḥ kōṭyayutaḥ dattvā vidvadbhyō vidhipūrvakam |
asaṅkhyēyam dhanam dattvā brāhmaṇēbhyō mahāyaśāḥ || 95 ||

rājvaṃśāñchataguṇān sthāpayiṣyati rāghavaḥ |
cāturvarṇyam ca lōkē'smin svē svē dharmē niyōkṣyati || 96 ||

daśavarṣasahasrāṇi daśavarṣaśatāni ca |
rāmō rājyamupāsivā brahmalōkam prayāsyati || 97 ||

idaṃ pavitraṃ pāpaghnaṃ puṇyaṃ vēdaiśca sammitam |
yaḥ paṭhēd rāmacaritaṃ sarvapāpaiḥ pramucyatē || 98 ||

ētaḍākhyānamāyuṣyaṃ paṭhan rāmāyaṇaṃ naraḥ |
saputrapautraḥ sagaṇaḥ prētya svargē mahīyatē || 99 ||

paṭhan dvijō vāgr̥ṣabhatvamīyāt
syāt kṣatriyō bhūmipatitvamīyāt |
vaṇigjanaḥ paṇyaphalatvamīyā -
jjanaśca sūdrō'pi mahattvamīyāt || 100 ||

|| iti śrī saṅkṣēparāmāyaṇaṃ samāptam ||